

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสังคมโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะในยุคข่าวสารที่ไร้พรมแดน บทบาทของสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยที่เรียกว่า กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ความเจริญทางด้านวัตถุได้ก้าวหน้ากว่าความเจริญทางด้านจิตใจอย่างมาก ก่อให้เกิดช่องว่างที่ห่างไกลระหว่างวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางจิตใจ แม้ว่าความเจริญทางด้านวัตถุจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เราสะดวกสบายขึ้น สามารถเดินทางได้สะดวกรวดเร็ว สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว แต่ความเจริญทางด้านจิตใจที่ล้าหลังกว่าความเจริญทางด้านวัตถุ ก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมเป็นอย่างมากและรุนแรงขึ้น เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและจิตใจ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับเยาวชนไทยตลอดเวลา แม้กระทั่งมีการเผยแพร่ลัทธิและคำสอนบางอย่างที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อวัฒนธรรมไทย และความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ปัจจัยแห่งพลังอำนาจที่สำคัญของชาติที่สุุดประการหนึ่งคือทรัพยากรมนุษย์ (ประชากร) ซึ่งในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองในทุกๆ ด้านนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านศักยภาพควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนของประเทศเพราะผู้ใหญ่จะมีคุณภาพดีพร้อมทั้งคุณธรรมดีได้จะต้องมีรากฐานมาจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่มีประสิทธิภาพจากสถาบันทางสังคม อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา มาตั้งแต่เกิดด้วยสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่หล่อหลอมทางสังคมให้กับเด็กและเยาวชนนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการและขาดการบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม พ่อแม่ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบปล่อยปละละเลย เพราะด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจบีบบังคับทำให้ต้องแก่งแย่งแข่งขันกันทำมาหากินเพื่อความอยู่รอดจนมองข้ามความสำคัญของการปลูกฝังศีลธรรมให้กับบุตรหลานของตนใน ส่วนสถาบันการศึกษาพบว่าหลักสูตรการเรียนการสอนขึ้นพื้นฐานทุกระดับชั้น การสอดแทรกเรื่อง

คุณธรรมจริยธรรม จิตสำนึกสาธารณะ และคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีให้กับนักเรียน นักศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นแบบแผนยังไม่มีความชัดเจน

ในการเรียนการสอนวิชาจริยธรรมมุ่งศึกษาเพียงภาคทฤษฎีแต่ไม่ได้มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง ขาดกระบวนการในการประเมินและฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้สอน ส่งผลให้บุคลากรบางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ลงโทษนักเรียนรุนแรงเกินกว่าเหตุ กระทำอนาจารลูกศิษย์ กลายเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับเด็กและเยาวชน บรรทัดฐานของสังคม เน้นให้คุณค่าทางวัตถุมากกว่าจิตใจให้คุณค่ากับคนเก่งมากกว่าคนดี จึงทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนมากมองข้ามความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมประจำใจ ละเลยคำสอนทางศาสนาและวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของประเทศชาติ ลุ่มหลงไปกับค่านิยมตะวันตก ประกอบกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ได้ประสบกับปัญหาการเกิดวิกฤตทางศีลธรรมในสังคม เกิดความไม่สอดคล้องกันของคนในชาติ มีการแบ่งแยกเป็นฝักฝ่ายของประชาชนในประเทศ อันก่อให้เกิดภาวะสังคมไร้ระเบียบ ซึ่งได้ส่งผลกระทบในทางลบต่อเด็กและเยาวชนอย่างมหาศาล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนของสังคมจะต้องร่วมมือกันในการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพให้กับเด็กและเยาวชนในทุกๆ ด้าน ซึ่งเปรียบเสมือนการป้องกันปัญหาระยะยาวของประเทศชาติมิให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรม ที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม และกลายเป็นปัญหาสังคมต่อไปในอนาคตอันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง^๑

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๐(๓) บัญญัติว่า พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข^๒ และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อม

^๑กรมการศาสนา, คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

^๒ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่วนที่ ๔ แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม, (เล่มที่ ๒๓๔ ตอนที่ ๔๗ ก ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐), หน้า ๒๓.

ทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง^๓

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย ได้กำหนดจุดหมายข้อ ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานความรู้เป็นเครื่องกำหนดคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน หลักสูตรได้กำหนดให้มีมาตรฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ๒ ปี หรือมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกรมวิชาการได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕ กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระที่ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องพระพุทธศาสนานั้น สถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธได้เรียนรู้ประมาณ ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อเน้นความเป็นคนดี ให้เรียนรู้คุณค่าคุณธรรม^๔

โรงเรียนกุสว้างสามัคคีใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในระดับประถมศึกษาพร้อมกันทุกชั้น ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ โดยอาศัยหลักสูตรแกนกลางของประเทศเป็นกรอบและแนวทางการดำเนินการ ด้วยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีจุดประสงค์จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความ เป็นไทย และความเป็นสากลรวมทั้งมีความสามารถในการศึกษาต่อตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล

โรงเรียนกุสว้างสามัคคีก็ได้มีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยมีการนำหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนามาถ่ายทอดให้กับนักเรียนอยู่เป็น

^๓ ราชกิจจานุเบกษา, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑, (เล่ม ๑๒๘ ตอนพิเศษ ๑๕๒ ง ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔), หน้า ๓.

^๔ กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๖), หน้า ๕.

ประจำ เช่น การจัดค่ายคุณธรรมสำหรับนักเรียน การนำพระสงฆ์มาเป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นต้น

จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนของผู้บริหารและครูโรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นฐานข้อมูลในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมให้กับนักเรียนในสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมกิจกรรมศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

๑.๒.๑ เพื่อศึกษากิจกรรมการส่งเสริมศีลธรรมของนักเรียน โรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียน โรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ที่ปรากฏทางกาย และวาจา

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนของผู้บริหารและครูโรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ด้านแหล่งข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ พระไตรปิฎก และคัมภีร์อรรถกถา เอกสารที่เกี่ยวข้องด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนทั้งเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิจัยภาคสนาม

๑.๓.๒ ด้านเนื้อหา

ขอบเขตของการศึกษาผู้วิจัยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาได้แก่ ๑. หลักศีล ๕, ๒. หลักพรหมวิหาร ๔, ๓. หลักอิทธิบาท ๔, และ ๔. หลักฌราวาสธรรม ๔ โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมในรูปแบบต่างๆ ให้กับนักเรียนโรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต ๔

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา

ได้แก่โรงเรียนกุสุมาวาสสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ผู้บริหาร และครู จำนวน ๑๓ คน ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน ๑๕ คน, ผู้นำชุมชนจำนวน ๓ คน, นักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ (ป. ๔ – ป.๖) ชายและหญิง ปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๓๒ คนจากทั้งสิ้นจำนวน ๖๘ คน รวมทั้งหมด ๔๕ คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงของกลุ่มผู้บริหารครูทั้งหมดและผู้นำชุมชน ส่วนผู้ปกครองนักเรียนนักเรียนสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากให้ได้ครบตามจำนวนที่ระบุ

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรม หมายถึง การนำหลักศีลธรรมมาถ่ายทอดให้กับนักเรียนในรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้สื่อการเรียนการสอน การเชิญพระสงฆ์มาอบรมศีลธรรมที่โรงเรียน เป็นต้น

การส่งเสริมศีลธรรม หมายถึง การนำหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ โรงเรียนวัดกุสุมาวาสสามัคคี ได้แก่ หลักศีล ๕, หลักพรมหิการ ๔, หลักกัทธิบาท ๔ และหลักภรรวาศรรคม ๔ ด้วยกิจกรรมต่างๆ

พฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียน หมายถึง สภาพความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรมที่แสดงทาง กาย และวาจา

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกุสุมาวาสสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔

ครู หมายถึง ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดกุสุมาวาสสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔

นักเรียน หมายถึง นักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ (ป.๔ – ป.๖) ปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๓๒ คน ของโรงเรียนวัดกุสุมาวาสสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔

โรงเรียนกุสุมาวาสสามัคคี หมายถึง สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔ ตั้งอยู่ที่ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดา ญาติ หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลนักเรียน
กลุ่มที่ถูกเลือก

ผู้นำชุมชน หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่ปกครองบ้านคูสว่าง
อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๑.๕ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมศีลธรรมของ
นักเรียน โรงเรียนคูสว่างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ได้ให้ความหมาย
ของการศึกษาว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการ
ถ่ายทอดความรู้ การอบรม การฝึกฝน การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี การสร้างสรรค์ จรรย
ความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพสิ่งแวดล้อม สังคมการ
เรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^๕

พระพรหมมงคลจารย์ (หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ) กล่าวไว้ในหนังสือธรรมะ
สำหรับเด็ก สรุปความได้ว่า เด็ก ๆ รู้ว่าต้องทำหน้าที่อย่างไรจึงจะถูกต้อง และเกิดผลดีแก่ชีวิต
ปัจจุบันและอนาคต เด็กดีมีหน้าที่ทำให้พ่อแม่สบายใจ เพราะท่านสอนง่ายใฝ่หาความดี มีหลัก
ในการดำเนินชีวิตคือ ตื่นตัว ว่องไว ก้าวหน้า ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์อดทน มีระเบียบวินัย รู้จักใช้
เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตั้งใจทำทุกอย่างให้ดีที่สุด เอาตัวอย่างคนดีน่ายกย่องเป็นแรงบันดาลใจ
และมีความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวในหมู่พี่น้องเพื่อนฝูง เป็นต้น อันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญให้จำหลัก
นี้ไว้ให้ดี ถ้าเด็ก ๆ ที่อยู่กับคุณพ่อคุณแม่ได้ประพฤติตามหลัก การนี้คือ ประพฤติแต่สิ่งที่ทำให้คุณ
พ่อคุณแม่สบายใจ นับว่าเรียบร้อยจะไม่เกิดปัญหาอะไร^๖

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) กล่าวไว้ในหนังสือ ยุทธธรรมสำหรับเด็ก
สรุปความได้ว่า เด็กดีจะต้องไม่ดื้อและต้องเคารพเชื่อฟังบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และที่สำคัญคือ
ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องทั้งทางกาย วาจา ใจ เพื่อจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีที่ต้องไม่เสียสิ่งที่เกิดมา
เป็นมนุษย์ได้พบพระพุทธศาสนามีธรรมะคือ ระบบการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อการทำหน้าที่คือ เป็น

^๕ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**, (กรุงเทพมหานคร : อรุณสภา,
๒๕๔๒), หน้า ๑.

^๖ พระพรหมมงคลจารย์ (หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ), **ธรรมสำหรับเด็ก**, (กรุงเทพมหานคร :
ธรรมสภา, ม.ป.ป). หน้า ๑.

บุตรที่ดี เป็นศิษย์ที่ดี เป็นเพื่อนที่ดี เป็นพลเมืองที่ดี เป็นสาวกที่ดี เป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมของความ
เป็นมนุษย์^๗

และการสอนเรื่องศีลธรรมแก่เยาวชนของท่านพุทธทาสภิกขุ ท่านเน้นประเด็นต่าง ๆ
ไว้น่าสนใจ เช่น (๑) ควรสอนเยาวชนให้มีสัมมาทิฐิโดยการปลูกฝังโพธิ์ให้เกิดในจิตใจ แล้ว
เยาวชนอนาคตบุตรก็จะเกิดขึ้นในสังคมไทย (๒) ต้องนำเอาตรีรัตนศาสตร์สากลมาสอนเยาวชนให้
เกิดความรู้ความเข้าใจว่าเป็นศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (๓) ต้องสร้างจิตสำนึกแก่
เยาวชนให้มีหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อไทยตริยางคธรรมอย่างถูกต้องให้ได้^๘

ประกาศรี สืออำไพ กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นจากความ
ต้องการของสังคม เพื่อทำหน้าที่หลัก ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้แก่สมาชิกของสังคม
โดยให้การศึกษาและอบรมสั่งสอน เพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ มี
คุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และพอใจที่จะฝึกฝนร่วมกัน
กระทำการกิจต่างๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวม^๙

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) กล่าวว่า แก่นกลางของพระพุทธศาสนาอยู่
ที่ปัญญาและมีหลักธรรมอันละเอียดพิสดารในการหนุนนำให้เกิดปัญญา “แสงสว่างเสมอด้วย
ปัญญาไม่มี”^๕ ปัญญาย่อมทะลุทะลวงไปได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนกระบวนการพัฒนาความรู้ ทาง
พุทธปรัชญาถือว่า มีแหล่งที่มาแห่งความรู้หรือปัญญาอยู่ ๓ ประการ ๖ คือ ๑) สุตมยปัญญา ความรู้
ที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียน หรือ ได้รับถ่ายทอดสืบต่อกันมา ๒) จินตามยปัญญา ความรู้ที่เกิดจาก
การคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล ๓) ภวานามยปัญญา ความรู้ที่ได้จากการฝึกฝนอบรมลงมือ
ปฏิบัติจนเกิดประสบการณ์การรู้แจ้งด้วยตัวเอง^{๑๐}

พระอุบล กตปุญโญ ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย”
สรุปความได้ว่า ศีลเป็นหลักประพฤติทางกาย วาจา และการเลี้ยงชีพสุจริต โดยมีเจตนาเป็นเครื่อง
ประพฤติดังเว้นจากทุจริต เพื่ออบรมจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย การ

^๗ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), *ยุทธธรรมสำหรับเยาวชน*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
สุภาพใจ, ๒๕๕๐), หน้า ๗.

^๘ พุทธทาสภิกขุ, *ธรรมโฆษณ์ ขุมทรัพย์ทางปัญญา*, (สวนโมกขพลาราม ไชยา : สำนักพิมพ์
สุภาพใจ, ๒๕๑๗), หน้า ๔๐ - ๔๑.

^๙ ประกาศรี สืออำไพ, *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*, (กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑.

^{๑๐} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), *พุทธวิธีบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕.

ฝึกอบรมคนในทางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจคือเมื่อประพฤติตรงตามหลักการ สภาพจิตใจจะเป็นอิสระจากค่านิยมที่มีฐานมาจากศีล ย่อมมีคุณค่าที่รักษาและส่งเสริมคุณภาพของจิตใจ ประโยชน์ที่ต้องการจากศีลคือ การควบคุมความประพฤติ ป้องกันไม่ให้ตกไปสู่ความชั่วจิตใจสงบจากกิเลสเป็นสมาธิที่ทรงคุณค่าสนองปัญญาที่เกื้อกูลแก่การกำจัดอวิชชา และความบริสุทธิ์หลุดพ้น ดังนั้น ศีลจึงเป็นหลักความประพฤติที่ต่อเนื่องกันตามเหตุผล เป็นระบบจริยธรรม เพราะผู้ปฏิบัติจะประพฤติได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจในระบบและเหตุผลที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานด้วยการปลูกฝังให้มีศีล ด้วยการเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี การสั่งสอนที่ถูกต้อง นำหลักการมาประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องด้วยความไม่ประมาท^{๑๑}

พระมหาสารวย ญาณสวโร ศึกษาเรื่อง “ การศึกษาผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”สรุปความได้ว่า ปัญหาที่มีต่อสังคมไทยมากที่สุดในปัจจุบันคือ ปัญหาเสพติดที่ระบาดอยู่ในเรื่องนี้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผลที่ยอมรับข้อเท็จจริงคือ เป็นเพราะขาดหลักธรรมข้อปฏิบัติสำหรับมนุษย์อันเรียกว่าศีลนั้น โดยเฉพาะศีลข้อที่ ๕ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากที่สุด โดยเห็นคุณโทษว่า สุราเมรัยและของเมานั้น เป็นสิ่งที่มีอันตราย เป็นข้อห้ามโดยส่วนเดียวที่เป็นพิษร้ายแก่สังคมมีโทษทำลายล้างทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต^{๑๒}

ณัฐวิรัชท์ ถิ่นมีผล^{๑๓} ศึกษางานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ทัศนะของนักท่องเที่ยวยชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ ๔” พบว่า ปัญหา และอุปสรรค การบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ๑) ปัญหาทางด้านการรับบริการจากตำรวจท่องเที่ยว ที่ไม่สามารถให้บริการติดต่อกครั้งเดียวและแล้วเสร็จได้ ๒) ปัญหาการใช้คำพูดในการประสานงานกันเองภายในหน่วยงานไม่ดีเท่าที่ควร ๓) ปัญหาจากกรณีรถยนต์สายตรวจไม่เพียงพอต่อการให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว และ ๔) ปัญหาจากการบริการไม่เสมอภาค แนวทางในการปรับปรุง ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ๑) ควรปรับปรุงและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถบริการแก่นักท่องเที่ยวแล้วเสร็จภายในการติดต่อกครั้ง

^{๑๑} พระอุบล กตปุญโญ, “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), บทคัดย่อ.

^{๑๒} พระมหาสารวย ญาณสวโร, “การศึกษาผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒) บทคัดย่อ.

^{๑๓} ณัฐวิรัชท์ ถิ่นมีผล. ทัศนะของนักท่องเที่ยวยชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ ๔, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

เดียว เพื่อให้พนักงานท้องถิ่นเกิดความประทับใจ ในการบริการของตำรวจท่องเที่ยว ๒) ควรจัดให้มีการเลือกตำรวจดีเด่นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับข้าราชการตำรวจที่พูดดี ทำดี ๓) ขอรถยนต์สายตรวจเพิ่มเพื่อให้เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว ในการเกิดเหตุแต่ละครั้ง และ ๔) จัดให้มีการฝึกอบรมปลูกจิตสำนึกในการบริการโดยไม่เลือกปฏิบัติ

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์^{๔๔} ศึกษางานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ประชาชนที่มาขอรับบริการยังไม่เข้าใจในขั้นตอนและเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ขาดการประสานงาน สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่พูดจาไม่ไพเราะ เจ้าหน้าที่ไม่กระตือรือร้นในการช่วยเหลือ ตลอดจนเจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติ ผลที่ได้คือประชาชนที่มาใช้บริการไม่เกิดความประทับใจ แนวทางการปรับปรุงการให้บริการประชาชนของที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ คือ เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาการบริการอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ควรมีการอบรมด้านคุณธรรมโดยนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ ๔ อันได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา คือ โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ประชาชน และวางตัวเหมาะสม มาใช้ในการพัฒนาเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อมีความยืดหยุ่นในการให้บริการ รวมทั้งเน้นการบริการที่สามารถนำมาซึ่งความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการและส่งผลย้อนกลับไปยังผู้ให้บริการ โดยทำให้ประชาชนผู้รับบริการรู้สึกประทับใจในการให้บริการ

พงษ์ศักดิ์ มณีเดช ใ้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ของนางทองดี โพธิ์ทอง จากมุมมองของพุทธศาสนา” พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนนั้นแบ่งได้เป็น ๒ ปัจจัย คือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ได้แก่ ครอบครัว ความเป็นคนในท้องถิ่น ความร่วมมือของเพื่อนร่วมงานและปัจจัยภายใน ได้แก่ การมีวินัยในตัวเอง หมั่นศึกษาหาความรู้ การมีมนุษยสัมพันธ์ ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ครอบครอง ประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเบญจธรรม สัมมาทิฐิ อปายมุขและสัปปริสธรรม ๗ ครอบครอง

^{๔๔}อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ กัลยาณมิตรธรรม ๗ ทวารวาทธรรม ๔ อคติ ๔ และ สาราณียธรรม ครองงานประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ^{๙๕}

ยุภา เทิดอุดมธรรม ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาหลักพุทธธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพ : ศึกษากรณีพยาบาลวิชาชีพ” พบว่า หลักพรหมวิหาร ๔ และทวารวาทธรรม ๔ ทำให้พยาบาลเป็นผู้ประพฤติก่อคุณต่อผู้อื่น มีความ อิ่มเอิบใจเมื่อผู้อื่นมีความสุข สามารถวางใจเป็นกลางต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทนและอดกลั้น นับเป็นหลักธรรมที่ก่อคุณการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาล ส่งผลให้พยาบาลปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข ^{๙๖}

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสารดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ศึกษาข้อมูลเชิงจริยธรรมที่มีปรากฏเป็น ข้อมูลปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาษาไทย พ.ศ. ๒๕๓๕ คัมภีร์อรรถกถา และเอกสารเกี่ยวกับหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมา ส่งเสริมให้กับนักเรียน

๑.๖.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ แหล่งข้อมูล หนังสือ ตำรา เอกสาร เว็บไซต์ ที่มีผู้ประพันธ์เกี่ยวกับหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นต่อการวิจัย

๑.๖.๓ การศึกษาภาคสนาม

เป็นการศึกษาจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนคู่สว่างสามัคคี ๑๓ คน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาที่

^{๙๕} พงษ์ศักดิ์ มณีเดช, “การวิเคราะห์ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนของ นางทองดี โพธิ์ทอง จาก มุมมองของพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๙๖} ยุภา เทิดอุดมธรรม, “การศึกษาหลักพุทธธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการให้การพยาบาล ตามบทบาทเชิงวิชาชีพ : ศึกษากรณีพยาบาลวิชาชีพ” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชา พระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

นำไปส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ และการนำไปใช้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ ที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมหลักศีลธรรมของโรงเรียน จำนวน ๓๒ คน และสัมภาษณ์นักเรียนชั้น ป. ๔ – ๖ จำนวน ๓๒ คนและผู้ปกครองนักเรียน จำนวน ๑๕ คน เกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย และวาจา วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักวิชาการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมีโครงสร้างนำมาวิเคราะห์ สรุปผล แล้วนำเสนอผลการวิจัย

๑) **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** แนวทางการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบเนื้อหา ภาษา และโครงสร้าง ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมาย มีการจดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ กล้องถ่ายภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว เป็นเครื่องมือ

๒) **การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม** ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้นำผลจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งเอกสารคำราที่เกี่ยวข้อง นำมาเรียงลำดับและแยกแยะข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา เรียบเรียงผลการศึกษา นำมาสรุปผลการวิจัย และจัดทำข้อเสนอแนะ

๓) **การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis)** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๒ ส่วน ๓ ตอน คือ

ส่วนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมศีลธรรมของนักเรียน โรงเรียนกู่สว่างสามัคคี อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยผู้บริหารและครู ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิธี แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนชั้นป.๔ – ป.๖ จำนวน ๓๒ คน เกี่ยวกับพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนที่แสดงออกทางกาย และวาจา

ส่วนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์นักเรียน

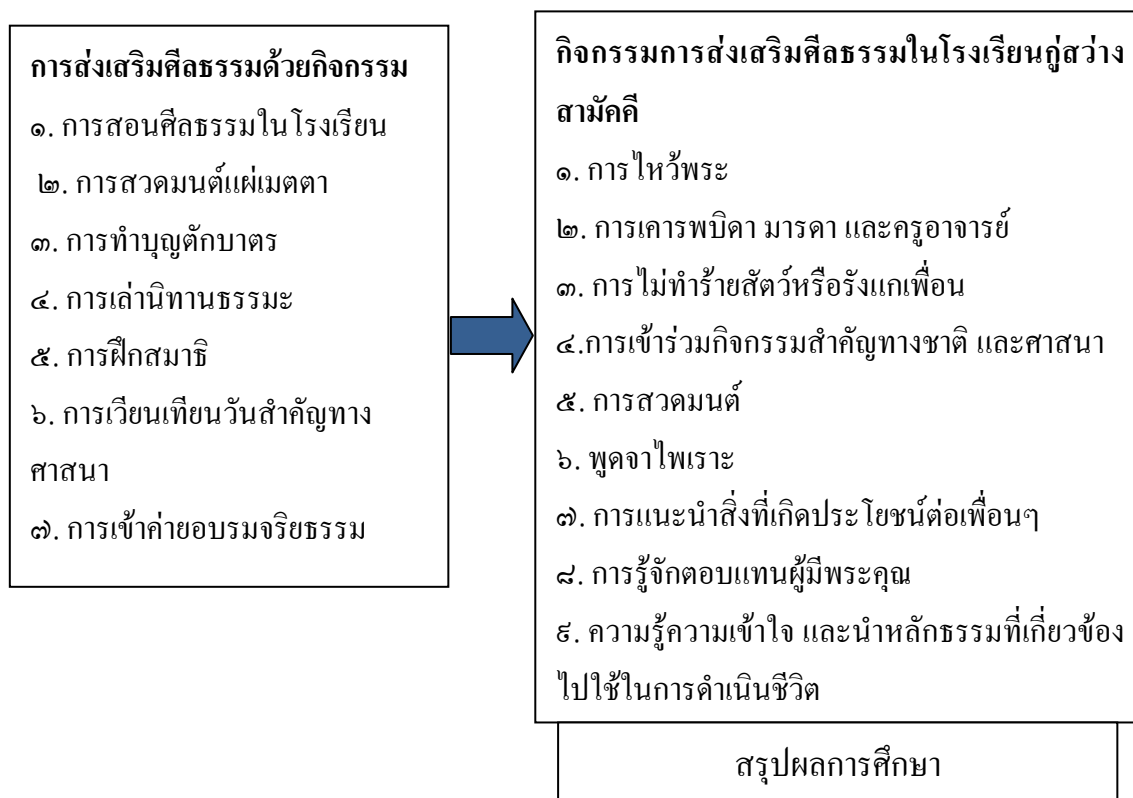
ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้น ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิธี

ตอนที่ ๒ และตอนที่ ๓ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมศีลธรรม และพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียน โรงเรียนกู่สว่างสามัคคี อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ที่ปรากฏพฤติกรรมทางกาย และวาจาโดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะโดยรวบรวมข้อมูลแล้วสรุป และวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงพรรณนาวิธี

๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดจากกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อการวิจัยดังแสดงไว้ในภาพประกอบที่ ๑

ภาพประกอบที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ได้ทราบกิจกรรมศีลธรรมของโรงเรียน โรงเรียนคู่สว่างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๑.๘.๒ ได้ทราบพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียน โรงเรียนคู่สว่างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นที่ปรากฏทางกาย และวาจา

๑.๘.๓ ได้ทราบข้อเสนอแนะ การบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนของ ผู้บริหารและครู โรงเรียนคู่สว่างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๑.๘.๔ นำผลการศึกษา การบริหารกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนไปเป็นข้อมูลทางวิชาการต่อไป